

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' - תחומי בחירה ורב תחומי
הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

מדינת ישראל
משרד החינוך

הלימה תשפ"ד

ההלימה מבוססת על תוכנית הלימודים – אך עם שינוי מסוים בחלוקת השעות. בתי הספר מחויבים ללמד את **כל** הנושאים בהלימה – הליבה, הבחירה והגישור. בתי ספר שמעוניינים ללמד יותר – יכולים לעשות זאת במסגרת א"יטופ כיתתי. התלמידים ילמדו גם את התקופות שלא נכללות במבחן הבגרות ד

להלן ההלימה לשנת הלימודים תשפ"ד:

תוכן עניינים (ניתן ללחוץ למעבר לעמוד המתאים):

- א. מיקוד לבתי ספר אינטרניים.....2
  - יחידה ראשונה: ירושלים מראשיתה ועד לכיבוש הצלבני 2
  - יחידה שנייה: ירושלים מהתקופה הצלבנית עד ימינו 3
  - ב. מיקוד לבתי ספר שאינם זכאים להגיש הערכה חלופית ולנבחנים אקסטרנייים שאלון: 12382.....4
  2. ירושלים מראשיתה ועד התקופה הצלבנית לפי מיקוד ההלימה המופיע לעיל.....4
  3. יחידות אזוריות.....4
-

א. מיקוד לבתי ספר אינטרניים

יחידה ראשונה: ירושלים מראשיתה ועד לכיבוש הצלבני

נושאי ליבה מחייבים – 67 שעות

א. מיבוס ועד חורבן בית ראשון

- א. מיקומה ואיתורה של ירושלים בעת העתיקה - 8 שעות
- ב. ארץ-ישראל וירושלים בתקופת הברונזה – 9 ש'
- ג. ארץ-ישראל וירושלים בתקופת הברזל – ימי בית ראשון: הממלכה המאוחדת – 9 ש'
- ד. בירת ממלכת יהודה – ימי בית ראשון – הממלכה המפולגת – 9 ש'
- ה. חורבן בית ראשון - 2 שעות (צמצום ביחס לתוכנית הלימודים)

ה. ירושלים בתפארתה

- א. ירושלים – תהליכי שינוי והתפתחות – 7 ש'
- ב. הר הבית, המקדש, קדושת העיר וחיי היום-יום – 9 ש'
- ג. מערכת אספקת המים – 5 ש'
- ד. הנקרופוליס – עיר המתים – 5 ש'
- ה. המרד הגדול וחורבן הבית – 4 ש'

נושאי בחירה – 9 שעות

ו. התקופה הביזנטית

- א. ארץ ישראל בתקופה הביזנטית – שגשוג ופריחה - 4 שעות
- ד. ירושלים הביזנטית - עיר נוצרית – 5 ש'

נושאי גישור – 5 שעות

לגבי התקופות: שיבת ציון, התקופה ההלניסטית, התקופה החשמונאית, התקופה הרומית והתקופה הערבית – יש ללמד שיעורי גישור. לשיעורי הגישור יש להקדיש 5 שעות (1 שעה בעבור כל תקופה). השיעורים יעסקו בנושאים הבאים בכל תקופה:

שיבת ציון: תוואי חומות ירושלים בתקופה הפרסית.

התקופה ההלניסטית: מצודת החקרא.

התקופה החשמונאית: מראה העיר ותחומיה בתקופה החשמונאית.

התקופה הרומית: איליה קפיטולינה.

התקופה הערבית: קדושת ירושלים באסלאם.

יחידה שנייה: ירושלים מהתקופה הצלבנית עד ימינו

נושאי ליבה מחייבים – 41 שעות

יא. המאה ה-19

- א. תהליכים גיאופוליטיים במאה ה-19 והשפעתם על ארץ ישראל - 8 שעות
- ב. ירושלים משנה את פניה - 8 שעות
- ג. יהודים בירושלים - 4 שעות
- ד. "הרחיבי מקום אוהלך" - 11 שעות
- ה. תהליכים ביישוב היהודי - 10 שעות

נושאי בחירה – 33 שעות

יב. תקופת המנדט

- א. ירושלים בראי הציונות - 2 שעות
- ב. שינויים ותמורות בירושלים המנדטורית - 9 שעות
- ג. המאבק בבריטים בשלהי תקופת המנדט - 5 שעות

יג. מלחמת העצמאות

- א. ירושלים – עיר במלחמה ובמצור - 10 שעות

טו. ירושלים כעיר שחבורה לה יחדיו

- ב. התמורות בתחומי העיר ובמעמדה - 4 שעות
- ג. שינוי פני העיר - 3 שעות

נושאי גישור – 7 שעות

לגבי התקופות: צלבנית, ממלוכית, עות'מאנית, העיר המחולקת ומלחמת ששת הימים – יש ללמד שיעורי גישור.

השיעורים יעסקו בנושאים הבאים בכל תקופה:

התקופה הצלבנית: כיבוש העיר בידי הצלבנים, מעמד העיר, השלטון, האוכלוסייה, מראה העיר והמבנים הבולטים בה: כנסיית הקבר, מקדש האדון, מקדש שלמה, מגדל דוד.

התקופה הממלוכית: מיהם הממלוכים, הגורמים לבנייה הממלוכית הרבה בירושלים, מאפייני האדריכלות הממלוכית, חידוש היישוב היהודי בידי הרמב"ן ושאלת זיהויו של בית כנסת הרמב"ן.

התקופה העות'מאנית: הגורמים לעלייתו ולנפילתו של השלטון העות'מאני, הסיבות לבניית החומה על ידי הסולטאן סולימאן 'המפואר', פרשת רבי יהודה חסיד וחבורתו.

העיר המחולקת: המאבק על קביעת ירושלים כבירת מדינת ישראל בשנותיה הראשונות של המדינה וכנגד מגמת הבינאום (לאחר הקמת המדינה).

מלחמת ששת הימים: מהלכי הקרב בירושלים במבט כללי (ללא פירוט האירועים בקרבות כמו בגבעת התחמושת).

לשיעורי הגישור יש להקדיש 5 שעות (1 שעה בעבור כל תקופה, 2 שעות למלחמת ששת הימים ולעיר המחולקת).

ב. מיקוד לבתי ספר שאינם זכאים להגיש הערכה חלופית ולנבחנים אקסטרניים שאלון: 12382.

בתי ספר שאינם זכאים להגיש הערכה חלופית, תלמידיהם יבחנו בבחינת בגרות חיצונית של מכון סאלד גם בשאלון 12281, וגם בשאלון 12382 בחינה זו תכלול את הנושאים הבאים:
ירושלים מראשיתה ועד התקופה הצלבנית; צפון הארץ; מישור החוף; ההר המרכזי והבקעה.
מחובתם של בתי ספר אלו ליצור קשר עם הפיקוח במהלך חודש ספטמבר 2023.
שימו לב!! המיקוד להלן לא מתייחס לבתי ספר שכותבים שאלונים בית ספריים.

2. ירושלים מראשיתה ועד התקופה הצלבנית
לפי מיקוד ההלימה המופיע לעיל.

3. יחידות אזוריות

I צפון הארץ

נושאי הלימוד	תתי הנושאים שילמדו במסגרת המיקוד
א. המסד הפיזי – גיוון וייחוד	הנושא בשלמותו
ב. מגוון הצומח והחי	
ג. משק המים והשפעת האדם על הסביבה	הנושא בשלמותו
ד. תולדות התיישבות האדם בצפון עד לתקופת המנדט	3. תקופת הברונזה 4. התקופה הישראלית 5. בית שני 6. התקופה הרומית ביזנטית 9. התקופה המוסלמית המאוחרת 10. המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20
ה. ההתיישבות בצפון בדורות האחרונים	1. ההתיישבות לאחר הקמת המדינה 2. מלחמות וביטחון
ו. הפסיפס האתני בצפון	הנושא בשלמותו

II. מישור החוף:

תתי הנושאים שילמדו במסגרת המיקוד	נושאי הלימוד
1. מאפייני המבנה של מישור החוף	א. המסד הפיזי
1. מקורות המים במישור החוף	ב. מקורות המים
ג. מגוון הצומח והחי 3. תמורות, סכנות ושימור	ג. מגוון הצומח והחי
1. דרכים ומסחר במהלך הדורות	ד. הדרכים במישור החוף
2. תקופת הברונזה 3. תקופת הברזל – גויי הים 4. התקופה ההלניסטית 5. התקופה הרומית-ביזנטית 7. התקופה הצלבנית	ה. תולדות התיישבות האדם במישור החוף עד המאה ה-19
1. המאה ה-19 – נקודת מפנה 3. מלחמת העצמאות 4. ההתיישבות לאחר הקמת והמדינה	ו. התיישבות האדם במישור החוף מהמאה ה-19 ועד לאחר הקמת המדינה

III. ההר המרכזי והבקעה

רשימת תתי הנושאים שילמדו במסגרת המיקוד	נושאי הלימוד
הנושא בשלמותו	א. אזורי משנה
1. אקלים 5. החי בהר ובבקעה 6. מקורות המים ומפעלי מים בעבר ובהווה 7. חקלאות בעבר ובהווה 8. הסביבה והפיתוח בהר 9. ים המלח	ב. מאפייני טבע ונוף
1. התקופות הפרהיסטוריה והכלקוליתית 3. תקופת הברזל 5. התקופות ההלניסטית והחשמונאית 6. שלהי ימי הבית השני 7. התקופה הרומית המאוחרת 8. התקופה הביזנטית בהר 12. תקופת המנדט 13. מלחמת העצמאות 14. השנים הראשונות לאחר הקמת מדינת ישראל 15. מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה	ג. תולדות התיישבות האדם בבקעה ובהר
הנושא בשלמותו	ד. השומרונים